

«"Πάραλος... Ένα ταξίδι μέσα στο χρόνο". Μία διδακτική πρόταση με την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών της Α' Λυκείου»

Μαρία Καραθανάση¹, Γρηγόρης Μάσσιος², Δόμνα Τσακιρίδου³

¹ Φιλολόγος, Γενικό Λύκειο Ποροΐων Σερρών
markarathan@gmail.com

² Φιλολόγος, Γενικό Λύκειο Ν. Σκοπού Σερρών
masigre@gmail.com

³ Φιλολόγος, Επαγγελματικό Λύκειο Νιγρίτας Σερρών
donatsac@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην εισήγηση αυτή περιγράφουμε μία διδακτική πρόταση με την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε., η οποία αναφέρεται στα Ελληνικά του Ξενοφώντα, Βιβλίο Β', Κεφ.2, § 1-4 του σχολικού εγχειριδίου «Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι» στα πλαίσια του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας της Α' Λυκείου. Οι μαθητές, μέσα στο εργαστήριο της πληροφορικής, χωρισμένοι σε ομάδες και έχοντας μπροστά τους φύλλα εργασίας, αναζητούν σχετικούς δικτυακούς τόπους με τη βοήθεια μηχανών αναζήτησης, ή αντλώντας πληροφορίες από προτεινόμενες ηλεκτρονικές τοποθεσίες.

Στη συνέχεια, απαντούν στις ερωτήσεις των φύλλων εργασίας και παρουσιάζουν την εργασία τους στις υπόλοιπες ομάδες. Τα φύλλα εργασίας βρίσκονται δημοσιευμένα και στο ιστολόγιο της τάξης, για να τους διευκολύνουν στην ηλεκτρονική τους αναζήτηση. Το συγκεκριμένο ιστολόγιο (<http://students-net.blogspot.com>) βοηθά την κάθε ομάδα των μαθητών να πλοηγηθεί στους δικτυακούς τόπους που προτείνονται και μόλις ολοκληρώνει την αναζήτηση για μία δραστηριότητα του φύλλου εργασίας,, επιστρέφει στο ιστολόγιο συνεχίζοντας με τον ίδιο τρόπο την επεξεργασία των άλλων ζητημάτων. Επίσης, οι προσωπικές εργασίες των μαθητών αναρτώνται στο ιστολόγιο, καθιστώντας το έναν κοινό ηλεκτρονικό τόπο όλης της τάξης, λειτουργώντας παράλληλα ως χώρος ανατροφοδότησης και προσωπικής έκφρασης.

Κύριος σκοπός είναι να διδαχθούν οι μαθητές τα αρχαία ελληνικά με μια πρωτότυπη και πιο ενδιαφέρουσα μέθοδο συνδυάζοντας την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών με τη συνεργατική μάθηση.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αρχαία Ελληνικά Α' Λυκείου, αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην εκπαιδευτική διδακτική διαδικασία, Πάραλος, αρχαία ελληνικά πλοία, Δημοκρατία, σπονδή-υπόσπονδος, συμφωνίες ειρήνης, δικαιώματα αιχμαλώτων πολέμου, αρχαία τείχη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ενσωμάτωση των τεχνολογιών της Πληροφορίας και Επικοινωνίας, (Τ.Π.Ε.), στην Εκπαίδευση υιοθετείται τα τελευταία χρόνια κυρίως για να καταστήσει περισσότερο ενεργούς τους μαθητές στα νέα δεδομένα, να τους φέρει σε επαφή με νέες μεθόδους και περιβάλλοντα μάθησης, συμβάλλοντας έτσι στην πρόοδό τους, (EAITY, 2008^ο, Μπουραντάς 2005, Διαμαντάκη κ.α. 2001, Μπίκος, 1995, Τσαούσης 1995). Οι Τ.Π.Ε χρησιμοποιούνται στη Διοίκηση της Εκπαίδευσης, ή ως αυτόνομο γνωστικό αντικείμενο, ή ως μέσο επικοινωνίας ή ως μέσο για τη διδασκαλία άλλων αντικειμένων.

Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει την αναγκαιότητα της παρουσίας των Τ.Π.Ε στην Εκπαίδευση, (Δαπόντες, 2002, Μαυρογιώργος, 2001, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2000). Στα πλαίσια αυτά υποστηρίζονται προγράμματα όπως τα γνωστά Socrates, Minerva, Grundtvig κ.α. (βλ. <http://ec.europa.eu/education>). Στα πλαίσια αυτά ενθαρρύνονται ενέργειες, όπως η δημιουργία δικτύων σχολείων, η υλοποίηση καινοτόμων δράσεων και η δημιουργία πολλών υποστηρικτικών μηχανισμών. Π.χ. το πρόγραμμα eTwinning αποσκοπεί στις συνεργασίες σχολείων σε οποιοδήποτε μάθημα, αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες (<http://www.etwinning.net>).

Οι έρευνες που έχουν διεξαχθεί στη χώρα μας σχετικά με τις στάσεις ή τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τις νέες τεχνολογίες είτε έδειξαν κάποια αντίστασή τους απέναντι στην εισαγωγή τους στη διδακτική πράξη, λόγω, μεταξύ άλλων, της ελλιπούς γνώσης τους γι' αυτές, είτε εξαιτίας του αισθήματος ανασφάλειας που τους δημιουργούν. Παράλληλα, διαπιστώθηκε και κάποια θετική στάση, κυρίως από τους εκπαιδευτικούς που είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση και αξιοποίησή τους, (Μπίκος 1995, Κούτρα 1998, Διαμαντάκη κ.α. 2001).

Το συγκεκριμένο σενάριο αποτελεί τη δεύτερη κοινή μας προσπάθεια να δημιουργήσουμε διδακτικές προτάσεις αξιοποιώντας τις Τ.Π.Ε. στα φιλολογικά μαθήματα, πιστεύοντας πως η δημιουργία μίας τράπεζας παρόμοιων εργασιών θα αποτελούσε ένα χρησιμότερο εργαλείο για κάθε φιλόλογο που επιθυμεί να δοκιμάσει νέους δρόμους στην εκπαιδευτική διδακτική διαδικασία. Έτσι, αποφασίσαμε να διδάξουμε τα αρχαία ελληνικά με τη χρήση των Τ.Π.Ε. αφήνοντας τις παραδοσιακές διδακτικές μεθόδους και υιοθετώντας νέες πρακτικές, πιο ενδιαφέρουσες και αποδοτικές. Διαπιστώσαμε πως η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών ζωντανεύει με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών, χωρίς ταυτόχρονα να απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις πληροφορικής από πλευράς των διδασκόντων.

Με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών, επιτυγχάνονται οι στόχοι που αφορούν στην κατανόηση του γνωστικού αντικείμενου μ' έναν νέο και πολύ

ελκυστικό τρόπο τόσο για τους εκπαιδευτικούς, όσο και για τους μαθητές. Είναι προφανές ότι απαιτείται χρόνος και προσπάθεια από πλευράς του εκπαιδευτικού στο να εξοικειωθεί στη χρήση των νέων τεχνολογιών και να αξιοποιεί τα νέα μέσα στο μάθημά του, σίγουρα όμως τα οφέλη για τους μαθητές είναι πολλά, καθώς εξοικειώνονται με το νέο γραμματισμό, αλλά και με την κριτική προσέγγισή του. Αναμφισβήτητα, αποτελεί μεγάλη ικανοποίηση για το διδάσκοντα, κάνοντάς τον συγχρόνως να νιώθει αποτελεσματικός, η διαπίστωση πως οι μαθητές του κατάφεραν, μέσω του μαθήματός του, όχι μόνο να αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες, αλλά και να αποκτήσουν μία κριτική στάση απέναντί τους, επιλέγοντας μόνο τις πληροφορίες που τους ωφελούν (EAITY, 2008^β, Κουτσογιάννης 2004 & 2002).

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Τάξη: Α' Λυκείου.

Μάθημα: Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία.

Διδακτικό Αντικείμενο: Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι, Ξενοφώντος Ελληνικά, Βιβλίο Β', Κεφ.2, §1 έως 4.

Διαθεματική αξιοποίηση: Ιστορία, Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γυμνασίου – Λυκείου, Πληροφορική.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία με τη χρήση: Επεξεργαστή κειμένου, φυλλομετρητή, προγράμματος παρουσιάσεων, ιστολογίου.

Διάρκεια: Δύο ή τρεις διδακτικές ώρες. Η τρίτη διδακτική ώρα απαιτείται για το σχολιασμό των γραπτών κειμένων που παρήγαγαν οι μαθητές, καθώς και για περαιτέρω διευκρινίσεις.

Εφαρμογή: Γενικό Λύκειο Ν. Σκοπού Σερρών.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

A. Ως προς το γνωστικό αντικείμενο:

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να μελετήσουν και να ασκηθούν στην ανακάλυψη της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.
- Να δοκιμάσουν την αισθητική απόλαυση από την εκτίμηση της καλλιτεχνικής αξίας των έργων της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας
- Να αποκτήσουν μια όσο το δυνατό περισσότερο σφαιρική και ρεαλιστική εικόνα του αρχαίου κόσμου στο βαθμό που συνδέεται με τη σημερινή ζωή και τις ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου.
- Να γίνει αισθητός ο στενός δεσμός τη ιστοριογραφίας με τη λογοτεχνία.
- Να γνωρίσουν την αγωνιώδη προσπάθεια των ιστορικών για την αναζήτηση της αντικειμενικής αλήθειας σχετικά με τα ιστορούμενα γεγονότα.

- Να αναγνωρίσουν και να απολαύσουν τους αφηγηματικούς τρόπους των αρχαίων Ελλήνων Ιστορικών και τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της τέχνης τους.
- Να καλλιεργήσουν έτσι και να αναπτύξουν την ιστορική, πολιτική και την εθνική τους συνείδηση.

Ειδικότερα, με τη διδασκαλία των παραγράφων 1-4 του Β' Βιβλίου από τα Ελληνικά του Ξενοφώντα επιδιώκεται:

- Να γνωρίσουν οι μαθητές μια πολύ δραματική περίοδο της ελληνικής ιστορίας με πολυσήμαντο περιεχόμενο.
- Να εκτιμηθεί ο τρόπος με τον οποίο αντιδρούν μετά τη ναυμαχία στους Αιγός Ποταμούς ο νικητής και οι ηττημένοι.
- Να διαπιστώσουν και να απολαύσουν μερικές εμφανείς αφηγηματικές αρετές του Ξενοφώντα, την καθαρότητα και ζωνρότητα της περιγραφής, την επιλογή της χαρακτηριστικής λεπτομέρειας, τη διήγηση εντυπωσιακών σκηνών και εικόνων που μαρτυρούν ικανότητα έμπειρου ρεπόρτερ της εποχής εκείνης.

Β.1. Ως προς τη μαθησιακή διαδικασία:

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να συνθέτουν μέσω της διερεύνησης μια εργασία στην οποία να τεκμηριώνουν τις προσωπικές τους ιδέες και απόψεις.
- Να αναπτυχθεί με τις ερευνητικές εργασίες πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας στη σχολική και εξωσχολική ζωή.

Β.2. Ως προς τη διαδικασία κατάκτησης της γλώσσας:

- Να κατανοήσουν τα επίπεδα του κλασικού, νέου και κριτικού γραμματισμού.
- Να ανταποκρίνονται στην παραγωγή κειμένων και στην επίλυση ασκήσεων.
- Να ασκηθούν στην προφορική παρουσίαση και συζήτηση μέσα στα πλαίσια της ομάδας.

Β.3. Ως προς την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία:

- Να εξοικειωθούν οι μαθητές με τη τεχνολογία της πληροφορικής, ώστε να μπορούν να διαβάζουν και να γράφουν κείμενα μέσω Η/Υ και να επικοινωνούν μέσω αυτών ως πομποί και δέκτες.
- Να γνωρίσουν και να χρησιμοποιήσουν τις διάφορες εφαρμογές των Τ.Π.Ε.

ΜΕΘΟΔΟΣ

Συνεργατική, διερευνητική, μαθητοκεντρική.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ: (κρίθηκαν κατάλληλες οι παρακάτω τοποθεσίες, είτε γιατί προέρχονται από επίσημους φορείς, είτε γιατί φωτίζουν όλες τις πτυχές του θέματος, βοηθώντας τους μαθητές).

Εκπαιδευτικές Πύλες: <http://www.pi-schools.gr>

<http://www.ime.gr/chronos/gr>

<http://www.greek-language.gr>

Εγκυκλοπαίδειες: <http://el.wikipedia.org>

Διεθνείς Οργανισμοί: <http://www.unric.org>

<http://www.unhchr.ch/udhr/lang/grk.htm>

Οργανώσεις: <http://amnesty.org>

http://europa.eu/index_el.htm

Μηχανές αναζήτησης: <http://www.google.com>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

Την πρώτη ώρα στην τάξη προηγείται η ανάγνωση της ενότητας και μια αρχική μεταφραστική προσέγγιση στα νέα ελληνικά με τη βοήθεια του λεξιλογίου του σχολικού εγχειριδίου. Έπειτα, γίνεται η υλοποίηση του σεναρίου στο εργαστήριο πληροφορικής. Η πρώτη ώρα διατίθεται για την επεξεργασία των φύλλων εργασίας και η δεύτερη ώρα για συζήτηση και παρουσίαση του υλικού που συγκέντρωσε ή δημιούργησε η κάθε ομάδα. Αν κριθεί απαραίτητο μπορεί να διατεθεί ακόμη μία διδακτική ώρα. Ως προϋπόθεση, θεωρείται η εξοικείωση τόσο του διδάσκοντος όσο και των μαθητών με τα βασικά εργαλεία των Τ.Π.Ε.

Οι μαθητές χωρίζονται σε πέντε ομάδες, όσα και τα φύλλα εργασίας. Διανέμεται και ένα κοινό φύλλο εργασίας, το οποίο αποσκοπεί στην εμπέδωση γραμματικών και συντακτικών φαινομένων. Επίσης, δίνονται σχετικές ασκήσεις πολλαπλών επιλογών, τις οποίες οι μαθητές επεξεργάζονται στο περιβάλλον του υπολογιστή (hot potatoes). Επιπλέον, αναφέρονται κάποιες ηλεκτρονικές διευθύνσεις, σχετικές με το περιεχόμενο των φύλλων εργασίας.

Τα συγκεκριμένα φύλλα εργασίας είναι αναρτημένα και στο ιστολόγιο της τάξης με ενεργοποιημένους τους προτεινόμενους ηλεκτρονικούς δεσμούς, για να καθίσταται πιο εύκολη η πλοήγηση στο διαδίκτυο. Επίσης, προτρέπει οι μαθητές να αναζητήσουν κριτικά κι άλλες σχετικές πηγές από το διαδίκτυο. Ο καθηγητής είναι κοντά τους, σε περίπτωση που χρειαστούν επιπλέον οδηγίες, επισημαίνοντας την ανάγκη ελέγχου και αξιοπιστίας του υλικού.

Μετά την επεξεργασία των φύλλων εργασίας συζητούνται τα συμπεράσματα των μαθητών, διατυπώνονται απόψεις για την ικανότητα του Ξενοφώντα να παρουσιάζει τα γεγονότα σαν ένας σύγχρονος ρεπόρτερ και τονίζονται κάποια βασικά συντακτικά φαινόμενα που συντέλεσαν στην καλύτερη απόδοση και κατανόηση των νοημάτων των παραγράφων 1-4. Κάθε φύλλο εργασίας περιέχει μία δραστηριότητα, που ενισχύει την ενσυναίσθησή τους. Το υλικό που παράγεται μπορεί να δημοσιευθεί στο ιστολόγιο, (<http://students-net.blogspot.com>), με τη σύμφωνη γνώμη των μαθητών. Το ιστολόγιο δηλ. είναι δυνατό ν' αποτελέσει τον τόπο επικοινωνίας και ανταλλαγής απόψεων και μετά το πέρας του μαθήματος. Έπειτα, συμπληρώνεται από τους μαθητές ανώνυμα ένα ερωτηματολόγιο, με σκοπό να εξαχθούν δεδομένα αναφορικά με την αξιολόγηση της διδασκαλίας με τη

χρήση των Τ.Π.Ε. Τα δεδομένα αυτά αποτελούν αντικείμενο συζήτησης στο επόμενο μάθημα, (Τσακίριδου, Καραθανάση, Μάσσιος, 2009). Σε κάθε φύλλο εργασίας, θίγονται τα παρακάτω θέματα:

1. Ασκήσεις Γραμματικής και Συντακτικού (Σύνταξη μετοχών και απαρεμφάτων - Επιρρηματικοί προσδιορισμοί χρόνου και τόπου: κοινό φύλλο εργασίας).
2. Πάραλος - Τριήρης - Πλήρωμα ακραιφνών δημοκρατικών αισθημάτων - Πολιτειακή μεταβολή στην Αθήνα -Τραγική είδηση της αθηναϊκής ήττας στους Αιγός Ποταμούς.
3. Σπονδή - Υπόσπονδος - Συμφωνίες ειρήνης - Ανθρώπινα δικαιώματα.
4. Εκκλησία του Δήμου – Τείχη - Αθηναϊκή Συμμαχία.
5. Θρήνοι και Μοιρολόγια.
6. Η ακμή και η παρακμή των «υπερδυνάμεων».

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΗΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Το συγκεκριμένο σενάριο μπορεί να διευρυνθεί παίρνοντας τη μορφή project, το οποίο θα μπορούσε να παρουσιαστεί σε μία εκδήλωση με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας της Δημοκρατίας στις 15 Σεπτεμβρίου, ή της Παγκόσμιας Ημέρας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στις 10 Δεκεμβρίου, ή της Παγκόσμιας Ημέρας Ειρήνης στις 21 Σεπτεμβρίου.

Είναι δυνατό οι μαθητές να οργανώσουν μια έκθεση φωτογραφίας με θέμα τα αρχαία ελληνικά πλοία και την εξέλιξή τους στην πορεία του χρόνου, ή ακόμα μια έκθεση με θέμα τα τείχη στην αρχαία Ελλάδα.

Μπορεί να γυριστεί ένα θεατρικό δρώμενο ή μία ταινία μικρού μήκους από τους μαθητές, με τη βοήθεια καθηγητή ο οποίος είναι εξοικειωμένος με τα εργαλεία παραγωγής ταινίας, που να παρουσιάζει την αναγγελία της τραγικής είδησης από τον αγγελιοφόρο, τις αντιδράσεις των Αθηναίων και τη λήψη αποφάσεων στην Εκκλησία του Δήμου.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση υλοποιήθηκε σε τμήμα της Α' τάξης του Γενικού Λυκείου Ν. Σκοπού Σερρών, στις 8 Φεβρουαρίου 2010, από τους συνεργαζόμενους φιλολόγους καθηγητές που τη σχεδίασαν. Οι μαθητές φάνηκαν ευχαριστημένοι που προσέγγισαν τη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα μέσω των Τ.Π.Ε. Μάλιστα στη συζήτηση, η οποία αναφερόταν κυρίως στην αξιολόγηση της διδακτικής πρότασης και στην κατάθεση απόψεων για την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, οι μαθητές, στην πλειοψηφία τους, εξέφρασαν τον ενθουσιασμό τους που το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών μπορεί να διδάσκεται με σύγχρονα μέσα διδασκαλίας και ανέφεραν ότι τους φάνηκε ενδιαφέρουσα η αναζήτηση στοιχείων μέσω του διαδικτύου, η ενεργός συμμετοχή τους και γενικά η εμπειρία της διαφορετικής διδακτικής μεθόδου (Νικολαΐδου & Γιακουμάτου, 2001). Σε αρκετές περιπτώσεις ήταν δύσκολο να γίνουν όλες οι δραστηριότητες που προέβλεπαν τα φύλλα εργασίας, κυρίως λόγω της αδυναμίας κάποιων μαθητών να πληκτρολογούν κείμενα σε

γρήγορο ρυθμό. Σε γενικές γραμμές όμως, όλοι οι μαθητές ήταν εξοικειωμένοι με τη χρήση και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών.

Στα ανώνυμα ερωτηματολόγια που διανεμήθηκαν μετά το τέλος της υλοποίησης της διδακτικής πρότασης και στόχευαν στην αξιολόγηση της διδακτικής πρότασης καθώς και στη διερεύνηση απόψεων των μαθητών για το ρόλο των Τ.Π.Ε. στα φιλολογικά μαθήματα, οι μαθητές, σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50%, απάντησαν πως είναι ικανοποιημένοι από αυτόν τον τρόπο διδασκαλίας, τους ευχαρίστησε η αναζήτηση διαδικτυακών πηγών, η χρήση του ιστολογίου και δήλωσαν πως θα χρησιμοποιούν περισσότερο το διαδίκτυο και ειδικότερα τις επίσημες εκπαιδευτικές πύλες, προκειμένου να δέχονται βοήθεια στα φιλολογικά μαθήματα. Ως πιθανότερη αιτία της επιφυλακτικής στάσης κάποιων μαθητών απέναντι στη διδακτική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών αναφέρεται η αντίληψή τους ότι τα παραδοσιακά θεωρητικά μαθήματα, όπως το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών, δεν είναι εύκολο να συνδυαστούν με τις νέες μεθόδους διδασκαλίας. Διαπιστώθηκε όμως από τους δημιουργούς της διδακτικής πρότασης, ότι, ακόμη και οι μαθητές που αρχικά τηρούσαν επιφυλακτική στάση, προσπάθησαν ν' ανταποκριθούν όσο μπορούσαν και να προσφέρουν τη βοήθειά τους στην ομάδα τους. Ήταν εμφανής η ενεργός συμμετοχή όλων και η προσπάθειά τους να απαντήσουν στα ζητούμενα των φύλλων εργασίας. Το λογισμικό που χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία ασκήσεων γραμματικής και συντακτικού τους κίνησε το ενδιαφέρον, κυρίως γιατί υπήρχε η δυνατότητα να πληροφορηθούν άμεσα την απόδοσή τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δαπόντες, Ν. (2002), Η Κοινωνία της Πληροφορίας: Η εκπαιδευτική διάσταση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση, στο: Κυνηγός, Χ. & Δημαράκη Ε. (επιμ.), *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα. Παιδαγωγική Αξιοποίηση της Σύγχρονης Τεχνολογίας για τη Μετεξέλιξη της Εκπαιδευτικής Πρακτικής*, 82-97, Αθήνα: Καστανιώτης
2. Διαμαντάκη, Κ. κ.α. (2001), *Νέες Τεχνολογίες και Παλαιοί Φόβοι στο Σχολικό Σύστημα*, Αθήνα: Παπαζήσης
3. Ερευνητικό Ακαδημαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών, (ΕΑΙΤΥ) (2008α), Τομέας Επιμόρφωσης και Κατάρτισης, *Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών – Τεύχος 1: Γενικό Μέρος*, Πάτρα: ΕΑΙΤΥ
4. Ερευνητικό Ακαδημαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών, (ΕΑΙΤΥ) (2008β), Τομέας Επιμόρφωσης και Κατάρτισης, *Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών – Τεύχος 3: κλάδος ΠΕ02*, Πάτρα: ΕΑΙΤΥ

5. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2000), *Θεματολογικά δελτία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου: Πολιτική στον τομέα της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης και της νεότητας*, http://www.europarl.eu.int/factsheets/4_16_0_el.htm.
6. Κούτρα, Χ. (1998), Η επίδραση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στο ρόλο του μαθητή: Επιστημάνσεις για το ελληνικό περιβάλλον, στο: Μπακογιάννης, Σ. κ.α. (επιμ.), *Η Πληροφορική στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Πρακτικά της Διημερίδας Πληροφορικής της Ελληνικής Εταιρείας Επιστημόνων Η/Υ και Πληροφορικής*, (35-42), Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών
7. Κουτσογιάννης, Δ. (2004), Τ.Π.Ε. και γλωσσική διδασκαλία: προς την αναζήτηση εναλλακτικής κριτικής προσέγγισης. Ανακοίνωση στο Ευρωπαϊκό Συμπόσιο: *Γλωσσικός πλουραλισμός και γλωσσική πολιτική ξένων γλωσσών στην Ελλάδα*, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 19-21 Οκτωβρίου 2001, στο: Δενδρινού, Β. & Μητσικοπούλου, Β. (επιμ.), *Πολιτικές γλωσσικού πλουραλισμού και ξενόγλωσση εκπαίδευση στην Ευρώπη*, Αθήνα: Μεταίχιμο
8. Κουτσογιάννης, Δ. (2002), *Τεχνολογίες της πληροφορικής και επικοινωνίας και διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας: από το εκπαιδευτικό λογισμικό στον κριτικό τεχνολογισμό*, στο: Δημαράκη, Ε. & Κυνηγός, Χρ. (επιμ.), *Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα: Παιδαγωγική Αξιοποίηση της Σύγχρονης Τεχνολογίας για τη μετεξέλιξη της εκπαιδευτικής Πρακτικής* (393-420), Αθήνα: Καστανιώτης
9. Μαυρογιώργος, Γ. (2001), *Νέες Τεχνολογίες και Εκπαίδευση*, Εφημερίδα *Τα Νέα*, 1 Σεπτεμβρίου 2001
10. Μπίκος, Κ. (1995), *Εκπαιδευτικοί και Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές. Στάσεις Ελλήνων εκπαιδευτικών απέναντι στην εισαγωγή ηλεκτρονικών υπολογιστών στη Γενική Εκπαίδευση*, Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη
11. Μπουραντάς, Ο. (2005), *Οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση. Απόψεις φιλολόγων εκπαιδευτικών*, Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη
12. Νικολαΐδου, Σ. & Γιακουμάτου Τ., (2001), *Διαδίκτυο και Διδασκαλία. Ένας οδηγός για κάθε ενδιαφερόμενο και πολλές προτάσεις για τους φιλολόγους*, Αθήνα: Κέδρος
13. Τσακίριδου Δ., Καραθανάση Μ., Μάσσιος Γ. (2009), «Ενημερώνομαι σήμερα, ακολουθώ το επάγγελμα που μου ταιριάζει αύριο, χωρίς να φοβάμαι την ανεργία». Μια διδακτική προσέγγιση με τη χρήση Τ.Π.Ε., υπό το πρίσμα των εργασιακών αλλαγών και της ανεργίας, στο μάθημα της νεοελληνικής γλώσσας, Ανακοίνωση στο 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο των εκπαιδευτικών για τις Τ.Π.Ε. «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη», Σύρος 8-10 Μαΐου 2009
14. Τσαούσης, Δ. (1995), *Πληροφορική και Εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, *Νέα Παιδεία*, 73, 63-76

15. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, (2002), *Οδηγίες για τη διδασκαλία των Φιλολογικών Μαθημάτων στο Ενιαίο Λύκειο*, Αθήνα: Εκδοτικός Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

1. <http://ec.europa.eu/education> : Δικτυακός τόπος Ευρωπαϊκής Ένωσης για εκπαιδευτικά προγράμματα
2. <http://www.etwinning.net> : Πληροφορίες για προγράμματα ηλεκτρονικής αδελφοποίησης σχολείων Ευρωπαϊκής Ένωσης
3. <http://www.eun.org/portal/index.htm> : Ιστοχώρος για το ευρωπαϊκό δίκτυο σχολείων European Schoolnet
4. <http://www.xperimania.net> : Υποστήριξη καινοτόμων χρήσεων των Τ.Π.Ε στην εκπαίδευση από την Ευρωπαϊκή Ένωση
5. <http://students-net.blogspot.com> : Ιστολόγιο, (blog), στο οποίο είναι αναρτημένα τα φύλλα εργασίας όλων των διδακτικών σεναρίων με την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. των συγγραφέων της παρούσης εισήγησης

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1ο Φύλλο Εργασίας

Ασκήσεις Γραμματικής και Συντακτικού (Κοινό για όλες τις ομάδες εργασίας)

1. Προσπαθήστε να εξομαλύνετε το κείμενο του Ξενοφώντα. Αναζητήστε στο Συμφραστικό Πίνακα Λέξεων κειμένων της αττικής πεζογραφίας, που υπάρχει στην «Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα»: http://www.greek-language.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/concordance/index.html
(α) τις άγνωστες λέξεις που πιθανόν έχετε από τη δική σας ενότητα.
(β) διαβάστε και άλλα κείμενα που πιθανόν απαντούν οι λέξεις.
Προσπαθήστε να γράψετε μια μετάφραση στον επεξεργαστή κειμένου (word). Έπειτα συγκρίνετέ την με τη μετάφραση που θα βρείτε στο «Ανθολόγιο της Αττικής πεζογραφίας» της Πύλης. Καταγράψτε τις δυσκολίες που συναντήσατε και τις παρατηρήσεις σας σχετικά με τη μετάφραση που διαβάσατε.
2. Προσπαθήστε να απαντήσετε στις συντακτικές, γραμματικές και λεξιλογικές παρατηρήσεις που ακολουθούν:
α) άφικομένης τῆς Παράλου: να χαρακτηριστεί συντακτικά.
β) νομίζοντες, πενθοῦντες: να χαρακτηριστούν συντακτικά οι μετοχές.
γ) ἐν ᾗ ἔδοξε ... τὴν πόλιν: να βρεθούν τα υποκείμενα του ρήματος και να εξηγηθεί το φαινόμενο.

δ) Να βρεθούν στο κείμενο οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί του τόπου και του χρόνου.

ε) άφικομένης, πείσεσθαι: να γραφεί το β' ενικό οριστικής σ' όλους τους χρόνους.

στ) νυκτός, ἄστυ, τείχη, λιμένος: να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις των ονομάτων και στους δύο αριθμούς.

ζ) Να βρείτε από τρία παράγωγα στα νέα ελληνικά για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις: πείσεσθαι, ἄστυ.

η) Να βρείτε δύο συνώνυμα για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις: οίμωγή, ἕτερος, διήκω, νομίζω.

Εναλλακτικά μπορείτε να απαντήσετε στα δύο τεστ γραμματικής και συντακτικού, τα οποία δημιουργήθηκαν με το σύστημα των "hot potatoes", και να δείτε ταυτόχρονα τα αποτελέσματά σας. (Συμβουλευτείτε και τη μετάφραση που έχετε διαβάσει). Ενέργειες που πρέπει να κάνετε:

Ανοίξτε το φάκελο που βρίσκεται στην επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή σας, με τίτλο «Δημόσια έγγραφα». Έπειτα, ανοίξτε τα έγγραφα με τίτλο «Τεστ 1» και «Τεστ 2» με το πρόγραμμα περιήγησης ιστοσελίδων και απαντήστε στις ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής.

Τελική εργασία: Να δημιουργήσετε το διάγραμμα της ενότητας με χρήση inspiration.

2ο Φύλλο Εργασίας Η Πάραλος στην Αρχαία Αθήνα

1. Πληκτρολογήστε σε μία οποιαδήποτε μηχανή αναζήτησης, (π.χ. <http://www.google.com>), τη λέξη «πριήρης», και απαντήστε:

α. Τι μήκος είχαν οι αθηναϊκές τριήρεις, ποια ήταν η μέγιστη ταχύτητα τους και σε τι εξυπηρετούσε αυτή; Ποιος ήταν ο εξοπλισμός τους, τι επάνδρωση είχαν και για ποιους σκοπούς χρησιμοποιούνταν; Προσπαθήστε να αξιολογήσετε κριτικά τις ιστοσελίδες που επισκέπτεστε.

β. Πληκτρολογήστε την ηλεκτρονική διεύθυνση της ελεύθερης εγκυκλοπαίδειας Βικιπαίδεια <http://el.wikipedia.org/> και αναζητήστε πληροφορίες για τη λέξη «Πάραλος». Διαβάστε το κείμενο και δικαιολογήστε το χαρακτηρισμό της Παράλου ως ιερό πλοίο της Αθήνας.

2. Στο ίδιο άρθρο αναφέρεται πως οι επιβαίνοντες της Παράλου έπρεπε να είναι πολίτες της Αθήνας και μάλιστα, κατά τον Θουκυδίδη, «ακραιφνών δημοκρατικών αισθημάτων». Από την Πύλη της Ελληνικής Γλώσσας <http://www.greek-language.gr> ακολουθείστε την πορεία: Αρχαία Ελληνική → Εργαλεία → Σώματα Κειμένων → Κατάλογος Κειμένων → Θουκυδίδης → Θουκ. 8.73.1-8.77.1 → Εμφάνιση μετάφρασης. Διαβάστε τη μετάφραση του παραπάνω αποσπάσματος και απαντήστε στα παρακάτω:

α. Για ποιο λόγο οι Αθηναίοι επεδίωκαν να είναι, τόσο οι επιβάτες, όσο και αυτοί που αποτελούσαν το πλήρωμα, δημοκρατικοί;

β. Μπορείτε να συσχετίσετε το παραπάνω με τα γεγονότα που αφηγείται ο Θουκυδίδης στο απόσπασμα από την Ιστορία του και αναφέρεται στην «Πολιτειακή μεταβολή στην Αθήνα»;

3. Διαβάστε προσεκτικά την §3 καθώς και τα αντίστοιχα σχόλια των σελ. 65-66 του βιβλίου σας (Μηλίους.....Αιγινήτας). Στη συνέχεια, από την ηλεκτρονική διεύθυνση της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα <http://www.greek.language.gr> πατήστε τον υπερσύνδεσμο «Σώματα Κειμένων της Αρχαίας Ελληνικής», διαβάστε τη μετάφραση από τα αποσπάσματα της Ιστορίας του Θουκ. 5.84.1-5.86.1 και 5.112.1-5.114.2 και σχολιάστε σε πέντε γραμμές τη συμπεριφορά των Αθηναίων προς τους Μηλίους και κατόπιν αιτιολογήστε το φόβο και την απειλή που ένιωθαν οι ηττημένοι Αθηναίοι όταν πληροφορήθηκαν την καταστροφή του στόλου τους στους Αιγός Ποταμούς.

4. Υποθέστε ότι είστε οι αγγελιοφόροι της είδησης για την καταστροφή του αθηναϊκού στόλου. Ενημερώστε τους Αθηναίους για τα τραγικά γεγονότα. (100 λέξεις)

Σημ. Κάντε τη δική σας αναζήτηση σχετικά με το θέμα του φύλλου εργασίας σας χρησιμοποιώντας μηχανές αναζήτησης. Προσπαθήστε να αξιολογήτε κριτικά το περιεχόμενο των ιστοσελίδων, με βάση όσα διδαχθήκατε.

3ο Φύλλο Εργασίας

Οι συμφωνίες ειρήνης και τα δικαιώματα των αιχμαλώτων πολέμου

1. Είστε στην Πύλη της Ελληνικής Γλώσσας <http://www.greek-language.gr> και από τους υπερσυνδέσμους: «Νέα Ελληνική – εργαλεία - Ηλεκτρονικά Λεξικά» αναζητήστε στο Λεξικό Κοινής Νεοελληνικής του Τριανταφυλλίδη το λήμμα «σπονδή» και σημειώστε την ερμηνεία του.

Στη συνέχεια αναζητήστε τη σημασία της λέξης «υπόσπονδος» και συγκρίνετέ την με την ερμηνεία που δίνεται στο βιβλίο σας στις ενότητες 1-4.

2. Σύμφωνα με τον Ξενοφώντα, εν.1-2, ο Λύσανδρος προέβη σε ενέργειες στρατιωτικού και πολιτικού χαρακτήρα προκειμένου να αποκαταστήσει την τάξη στις περιοχές που κατέλαβε. Δημιουργήστε έναν πίνακα στον οποίο να καταγράψετε τα λεκτικά στοιχεία που τις αποδίδουν επεξηγώντας σύντομα τη σκοπιμότητά τους.

3. «...οι δ' αυτόν υπεδέχοντο, τους των Αθηναίων φρουρούς υποσπόνδους αφέντες»: με τον όρο αυτό ο Λύσανδρος έγινε κύριος του Βυζαντίου και της Καληδόνας.

Σήμερα πώς κλείνονται οι συμφωνίες ειρήνης, ποιοι είναι συνήθως οι όροι και κατά πόσο τελικά προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα των θυμάτων και αιχμαλώτων πολέμου;

Για να απαντήσετε και να αποκτήσετε μια ευρύτερη γνώση του θέματος κάντε τη δική σας δερεύνηση χρησιμοποιώντας μηχανές αναζήτησης π.χ. <http://www.google.com>

Ενδεικτικά σας δίνονται οι παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις:

Του Περιφερειακού Κέντρου Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών: <http://www.unric.org>

Της Διεθνούς Αμνηστίας: <http://www.amnesty.org>

Της Δικτυακής Πύλης της Ευρωπαϊκής Ένωσης: http://europa.eu/index_el.htm

Της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: <http://unhchr.ch/udhr/lang/grk/htm>

Της Ελεύθερης Εγκυκλοπαιδείας Βικιπαιδεία: <http://el.wikipedia.org>

Εφημερίδων: <http://tovima.dolnet.gr>, <http://enet.gr>, <http://www.tanea.gr>

Προσπαθήστε να αξιολογήσετε κριτικά το περιεχόμενο των ιστοσελίδων, με βάση όσα έχετε διδαχτεί.

4. Υποθέστε πως είστε δημοσιογράφος έγκριτης εφημερίδας και παρουσιάζετε με κριτική διάθεση τις ενέργειες του Λυσάνδρου μετά τη νίκη του στους Αιγός Ποταμούς.

Σημ. Κάντε τη δική σας αναζήτηση σχετικά με το θέμα του φύλλου εργασίας σας χρησιμοποιώντας μηχανές αναζήτησης. Προσπαθήστε να αξιολογήσετε κριτικά το περιεχόμενο των ιστοσελίδων, με βάση όσα διδαχθήκατε.

4^ο Φύλλο Εργασίας **Τα τείχη στην Αρχαία Ελλάδα**

1. Από την ηλεκτρονική σελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού <http://www.ime.gr/chronos/gr/> επιλέξτε: «Ελληνική Ιστορία-Κλασική Εποχή-Πολιτική-Πολίτευμα-Δημοκρατικές Αρχές-Εκκλησία του Δήμου», διαβάστε για τη σύνθεση, το ρόλο και τη δύναμη των αποφάσεων της Εκκλησίας του Δήμου και κρατήστε σύντομες σημειώσεις.

Καταγράψτε τους ρηματικούς τύπους με τους οποίους ο Ξενοφών παρουσιάζει τις αποφάσεις που έλαβε η Εκκλησία του Δήμου, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο μελλοντικός κίνδυνος από τους πρώην συμμάχους τους. Να αναγνωρίσετε το εκφραστικό σχήμα που δείχνει τη δραστηριοποίηση των Αθηναίων.

2. Μια από τις αποφάσεις των Αθηναίων, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τη μελλοντική απειλή ήταν : «...και τὰ τείχη ευτρεπίζιν...», δηλ. να επισκευάσουν τα τείχη.

Από την ηλεκτρονική σελίδα <http://www.ime.gr/chronos/gr/> επιλέξτε «Ελληνική Ιστορία-Κλασική Εποχή-Πολιτισμός-Τέχνες-Αρχιτεκτονική-Οικοδομικά Προγράμματα» και διαβάστε προσεκτικά για το χρόνο και τη σκοπιμότητα κατασκευής των τειχών στην Αρχαία Αθήνα. Κρατήστε σημειώσεις.

Σήμερα οι πόλεις πια δεν προστατεύονται με τείχη. Τι έχει αλλάξει από τότε και ποια μέτρα λαμβάνονται σ' έναν επερχόμενο πόλεμο;

Γράψτε ένα σύντομο κείμενο.

3. Δείτε το χάρτη της περιόδου του Πελοποννησιακού πολέμου από τη διεύθυνση:

http://www.ancientgreece.co.uk/geography/explore/exp_set.html

Από την ηλεκτρονική διεύθυνση του ΙΜΕ <http://www.ime.gr/chronos/gr/> και από την Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου της Α' Λυκείου σελ.98-99 αναζητήστε, διαβάστε, κρατήστε σημειώσεις για την Αθηναϊκή Συμμαχία. Στη συνέχεια τις πληροφορίες που θα συλλέξετε να τις συσχετίσετε με τη σκληρότητα και την απανθρωπιά που έδειξαν οι Αθηναίοι απέναντι σ' αυτές τις πόλεις, όταν αποστάτησαν από τη συμμαχία στην οποία τελικά «ηγούνταν».

4. Ο καθένας από την ομάδα είναι ένας Αθηναίος Πολίτης, που βίωσε την τραγική νύχτα το φόβο και το θρήνο, όταν ο αγγελιοφόρος μετέφερε την είδηση της ήττας του αθηναϊκού στόλου στους Αιγός Ποταμούς. Περιέγραψε τα αρχικά συναισθήματα εκείνης της νύχτας και τη συναισθηματική μεταβολή που επήλθε μέσα σου μετά τις αποφάσεις που πάρθηκαν από την Εκκλησία του Δήμου.

Σημ. Κάντε τη δική σας αναζήτηση σχετικά με το θέμα του φύλλου εργασίας σας χρησιμοποιώντας μηχανές αναζήτησης. Προσπαθήστε να αξιολογήτε κριτικά το περιεχόμενο των ιστοσελίδων, με βάση όσα διδαχθήκατε.

5ο Φύλλο Εργασίας Θρήνοι και Μοιρολόγια

1. Από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα <http://www.greek-language.gr> ανατρέξτε στο Ηλεκτρονικό Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Μ. Τριανταφυλλίδη αναζητήστε και σημειώστε την ερμηνεία των λέξεων «οιμώζω» και «οιμωγή». Γράψτε δύο συνώνυμα ρήματα του ρήματος «οιμώζω» στην αρχαία ελληνική και τρία συνώνυμα της λέξης «οιμωγή» στη νέα ελληνική.

2. «...Ο **θρήνος** από τον Πειραιά δια μέσου των μακρών τειχών έφτανε στην πόλη...»

Πληκτρολογήστε την ηλεκτρονική διεύθυνση της Πύλης για την Ελληνική γλώσσα <http://www.greek-language.gr> και από τους υπερσυνδέσμους «Αρχαία Ελληνική-Μελέτες-Αρχαία Λυρική Ποίηση-Υποστηρικτικό Υλικό», διαβάστε το άρθρο του C. M. Bowra σε μετάφραση του Ι. Ν. Καζάζη.

Επίσης και πάλι από την Πύλη και συγκεκριμένα από τα «Σώματα Κειμένου-Θουκυδίδη Ιστορία 2.34.1-2.4.2. - Ο Επιτάφιος του Περικλή-Η τελετή των Επιταφίων» διαβάστε τη μετάφραση του Ε. Βενιζέλου.

Από την Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια <http://el.wikipedia.org> αναζητήστε πληροφορίες για τους θρήνους στην αρχαία Ελλάδα. Απαντήστε στη συνέχεια στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Σε ποιες κοινωνικές περιστάσεις οι αρχαίοι Έλληνες κατέφευγαν στους θρήνους;

β. Οι θρήνοι στην Αρχαία Ελλάδα είχαν συγκεκριμένη σύνθεση, μορφή και οργάνωση;

γ. Ποιοι συνέθεταν θρήνους; Γράψτε, αν γνωρίζετε έργα, στα οποία περιλαμβάνονται θρήνοι-κομμοί:

3. Τα μοιρολόγια, ένα από τα είδη του δημοτικού τραγουδιού, αποτελούν την εξέλιξη των θρήνων - κομμών της αρχαιότητας. Αφού διαβάσετε το άρθρο «Μοιρολόγι» από την Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια <http://el.wikipedia.org> και αφού κάνετε και μια προσωπική έρευνα με μηχανές αναζήτησης, π.χ. <http://www.google.com> παρουσιάστε σύντομα την ιστορική εξέλιξη του μοιρολογιού έως σήμερα:

4. Αναφέρετε συγκεκριμένα παραδείγματα θρήνων, που γνωρίζετε από τη μέχρι τώρα επαφή σας με τη Αρχαία και Νέα Ελληνική Γραμματεία του Γυμνασίου και Λυκείου.

Μπορείτε να βοηθηθείτε σ' αυτή την αναζήτηση από την ιστοσελίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου <http://www.pi-schools.gr/> η οποία περιέχει όλα τα σχολικά εγχειρίδια.

5. Προσπαθήστε να δραματοποιήσετε ένα μοιρολόγι μπροστά στους υπόλοιπους συμμαθητές σας.

Σημ. Κάντε τη δική σας αναζήτηση σχετικά με το θέμα του φύλλου εργασίας σας χρησιμοποιώντας μηχανές αναζήτησης. Προσπαθήστε να αξιολογήσετε κριτικά το περιεχόμενο των ιστοσελίδων, με βάση όσα διδαχθήκατε.

6^ο Φύλλο Εργασίας

Η ακμή και η παρακμή των «υπερδυνάμεων»

1. Από την ηλεκτρονική διεύθυνση της εφημερίδας «Το Βήμα»

<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&artid=149992&ct=114&dt=23/03/2003>

διαβάστε το άρθρο του Μιχ. Τιβέριου: «Τα Μεγάλα Διονύσια της αθηναϊκής υπερδύναμης» και σχολιάστε τη φράση του αρθρογράφου: «Αλλά, όπως διδάσκει η φύση, μετά την ακμή ακολουθεί η παρακμή».

2. Πληκτρολογήστε την ηλεκτρονική διεύθυνση της εφημερίδας «Καθημερινή»

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/news/world_1KathiLev&xml/&aspKath/world&fdate=20/11/2005 και διαβάστε το άρθρο με τίτλο: «Η παρακμή της αμερικανικής ισχύος». Στη συνέχεια επισημάνετε τους λόγους παρακμής της αμερικανικής δύναμης και βρείτε αντιστοιχίες με την παρακμή της αθηναϊκής ισχύος τον 5^ο αι. π.Χ.

3. Διαβάστε από το σχολικό σας βιβλίο των Αρχαίων Ελληνικών της Α' Λυκείου, σελ.69, το κείμενο του Αθ. Κανελλόπουλου, με το οποίο αποδίδει με δημοσιογραφικό ύφος την συμφορά των Αθηναίων στους Αιγός Ποταμούς. Στη συνέχεια επισημάνετε τις διαφορές ανάμεσα στο κείμενο του Αθ. Κανελλόπουλου και στο πρωτότυπο.

Σημειώστε τα εκφραστικά μέσα με τα οποία ο Ξενοφών καταφέρνει να παρουσιάσει τόσο παραστατικά την αναγγελία της ήττας στους Αθηναίους και

τις αντίστοιχες αντιδράσεις τους, ώστε να τον χαρακτηρίσουν ως «έναν αληθινό ρεπόρτερ».

4. Υποθέστε πως είστε ένας από τους βουλευτές της Βουλής των Εφήβων και κάνετε μια εισήγηση σχετική με την ακμή και παρακμή των υπερδυνάμεων. Κρατήστε σημειώσεις των βασικών σημείων της εισήγησής σας, πριν την ανακοινώσετε στους συμμαθητές σας.

Σημ. Κάντε τη δική σας αναζήτηση σχετικά με το θέμα του φύλλου εργασίας σας χρησιμοποιώντας μηχανές αναζήτησης. Προσπαθήστε να αξιολογήτε κριτικά το περιεχόμενο των ιστοσελίδων, με βάση όσα διδαχθήκατε.